

TARKASTUSKERTOMUS 25.4.2008

NÄRPIÖ PÖRTOM-GRANLIDEN
Kivikautisen asuinpaikan tarkastus kannonnostoalueella

Kaisa Lehtonen

MUSEOVIRASTO

TARKASTUSKERTOMUS 25.4.2008

Närpiö Pörtom-Granliden (605 01 0034)

Kivikautinen asuinpaikka

Peruskartta: 124210 Pörtom

Kohteen koordinaatit: p = 6961292, i = 3226245, z = 50-67,5

Tarkastuksen aihe ja taustaa: Närpiön Pörtom-Granliden -nimisellä muinaisjäännösalueella on metsätöiden yhteydessä vahingoitettu muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaa kivikautista asuinpaikkaa. Toiminnanjohtaja John Berg Pirttikylän metsänhoitoyhdistyksestä ilmoitti asiasta sähköpostitse 30.1.2008 Museoviraston tutkija Kaisa Lehtoselle. Pirttikylän metsänhoitoyhdistys oli jo syksyllä 2007 suunnitellut tilan 545-425-20-22 Björk -alueelle hakkuita ja marraskuussa 2007 Berg olikin tiedustellut Museovirastolta mahdollisuutta äestää alue metsänuudistuksen yhteydessä. Tällöin Lehtonen ilmoitti Bergille, että alueen maanmuokkaus ei ole mahdollista. Samassa yhteydessä Lehtonen toimitti Bergille kartan, johon muinaisjäännösalue oli rajattu.

Sähköpostiviestissään 30.1.2008 Berg ilmoitti, että muinaisjäännösalueella oli arviolta noin 3 hehtaarin alalta nostettu kannot, ja että kannonoston oli tehnyt UPM-Kymmene. Lehtonen keskusteli asiasta puhelimitse ostoiesimies Hannu Lehdon (UPM-Kymmene/Jurva) kanssa 31.1.2008. Puhelinkeskustelussa varmistui, että metsänuudistuksen alueella oli suunnitellut UPM-Kymmene, ja että koneenkuljettaja oli vahingossa erehtynyt naapurin palstalle. Kannonosto oli tehty talven 2007-2008 aikana. Maakunta-arkeologi Pentti Risla Pohjanmaan museosta kävi paikalla 15.2.2008 toteamassa, että kantojen nostoa oli tehty muinaismuistoalueella. Toukokuussa 2008 Lehtonen sopi urakoitsijan kanssa, että kannot voidaan kuljettaa alueelta pois.

Kohde: Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä kohteen tunnus on 605 01 0034. Kohde sijaitsee Pirttikylän Valsäsenin itärinteellä, laajalla metsäalueella. Asuinpaikka on hyvin laaja-alainen (aiempien arvioiden mukaan noin 800 x 550 metriä) ja löytöjä on kerätty eri aikoina viljelyksille vievän tien leikkauksista, metsästä tuulenskaadoista, vanhojen hiekkakuoppien ja metsäojien reunoista. Rinteellä erottuu useita loivia rantaterasseja ja kysymyksessä onkin ilmeisen pitkäikäinen asuinpaikka. Ylimmät löydöt ovat rinteen suuntaisen metsäautotien itä- eli alapuolelta, alimmat noin 50 metrin tasolta viljelysmaan yläreunasta. Alueen pohjoisreunasta on löytynyt liedenjäännös, josta on saatu ajoitustulos 5580±140 BP (kalibroituina 4456 BC). Alueella on tehty arkeologisia kaivauksia vuosina 1976-78 ja 1982. Löytöinä paikalta on saatu mm. saviastioiden paloja, kiviesineiden katkelmia ja kiviesineiden työstössä syntyneitä iskoksia. Alueelle johtavan metsäautotien alussa on pysähdyspaikka, jolla sijaitsee kotiseutuyhdistyksen pystyttämä opastaulu. Myös opastaulun kartalla nostoalue on merkitty muinaismuistoalueeksi.

Havainnot 25.4.2008: Museoviraston tutkija Kaisa Lehtonen ja maakunta-arkeologi Pentti Risla tekivät Granlidenissä maastotarkastuksen 24.5.2008, jolloin havaittiin, että kivikautisen asuinpaikan alueella oli suoritettu avohakkuu. Kannonnostoa oli tehty rinteen alaosassa, ympäristöstään selvästi erottuvan pienen kumpareen ympärillä, tilojen 545-425-20-22 Björk ja 545-425-20-21 Ketola alueilla. Kumpareen lakialue oli noston yhteydessä jätetty koskemattomaksi. Tarkastushetkellä kannot olivat kasoissa kumpareen ympärillä. Metsätraktorin auki repimä pintaturve oli vielä erittäin märkää, joten havaintojen teko oli paikoin hankalaa. Nostoalueelle oli metsäautotieltä tehty ajoura, jonka alkupäästä löytyivät heti ensimmäiset kvartsi-iskokset. Myös kyseinen ajoura sijaitsee tunnetulla muinaisjäännösalueella, joten suunnitelmat sen perustamisesta ja ojitamisesta olisi pitänyt saattaa hyvissä ajoin Museoviraston tietoon.

Kvartseja löytyi koko kannonnostoalueelta, tosin vähemmän ja yksittäin kumpareen itäpuolelta. Silmämääräisesti näyttää siltä, että kvartsit olivat keskittyneet kumpareen länsipuolelle, jossa maaperä oli erittäin hienoa hiekkää. Kvartseja ei ollut tarpeen kaivaa esiin, vaan niitä oli noussut

näkyville ylös revityn ja koneiden mylläämän turpeen mukana. Kvartseista poimittiin talteen vain osa, ja ne on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin päänumerolla KM 37333. Kvartsi-iskosten lisäksi alueelta löytyi yksi komea kvartsiitti-iskos (KM 37333:8). Kvartsien löytökohdista puuttui muu pirstoutunut kiviaines, joten ne eivät voi olla luontaisia, vaan ne ovat selvästi ihmisen aikaansaamia. Kvartsien levinnän selvittämiseksi havaituista kvartsiesiintymistä otettiin joitakin GPS-koordinaatteja. Muokatussa maassa voitiin havaita myös joitakin selvästi tulella rapautuneita kiviä, jotka mitä ilmeisimmin ovat peräisin kivikautisesta asuinpaikasta.

Loppupäätelmä: Kantojen nostossa on kajottu ennestään tunnettuun, muinaismuistolain 1 luvun 2 §:n 5 momentin mukaiseen kiinteään muinaisjäännökseen.

Vaasassa 28.5.2008

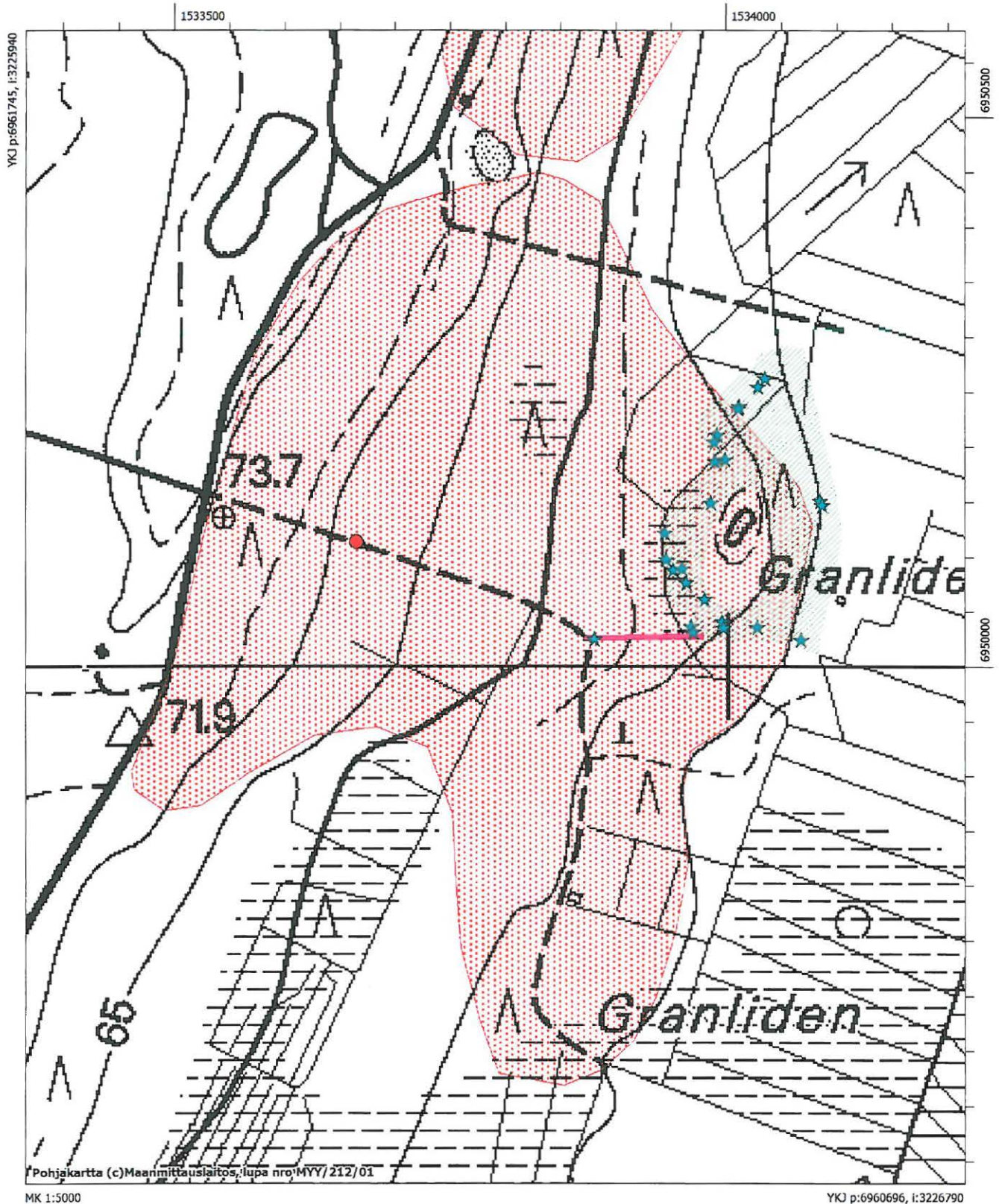
Kaisa Lehtonen
tutkija

Tiedoksi:
Metsäkeskus Rannikko / Vaasan toimisto / Sven Eklund
Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio / Ari Kotiharju
Pirttikylän metsänhoitoyhdistys / John Berg

NÄRPIÖ PÖRTOM-GRANLIDEN

Ote peruskartasta 124210 Pörtom
MK 1:5000

- Punainen rasteri = muinaisjäännösalue
- Vihreä rasteri = alue, jolta kannot on nostettu
- Turkoosi tähti = kvartsi-iskos
- Lila viiva = metsätöiden yhteydessä tehty ajoura

KERTOMUKSEEN LIITTYVÄT VALOKUVAT:

Kuva 1. Yleiskuva kannonnostoalueelle metsäautotieltä kuvattuna.

Kuva 2. Metsäautotieltä kannonnostoalueelle tehty ajoura. Kvartseja löytyi heti ajouran alkupäästä lähtien.

Kuva 3. Kvartsi-iskos, joita alueella oli muokatussa maassa näkyvissä erittäin runsaasti.

Kuva 4. Kivikautista asuinpaikka-alueita kannonnoston jälkeen.

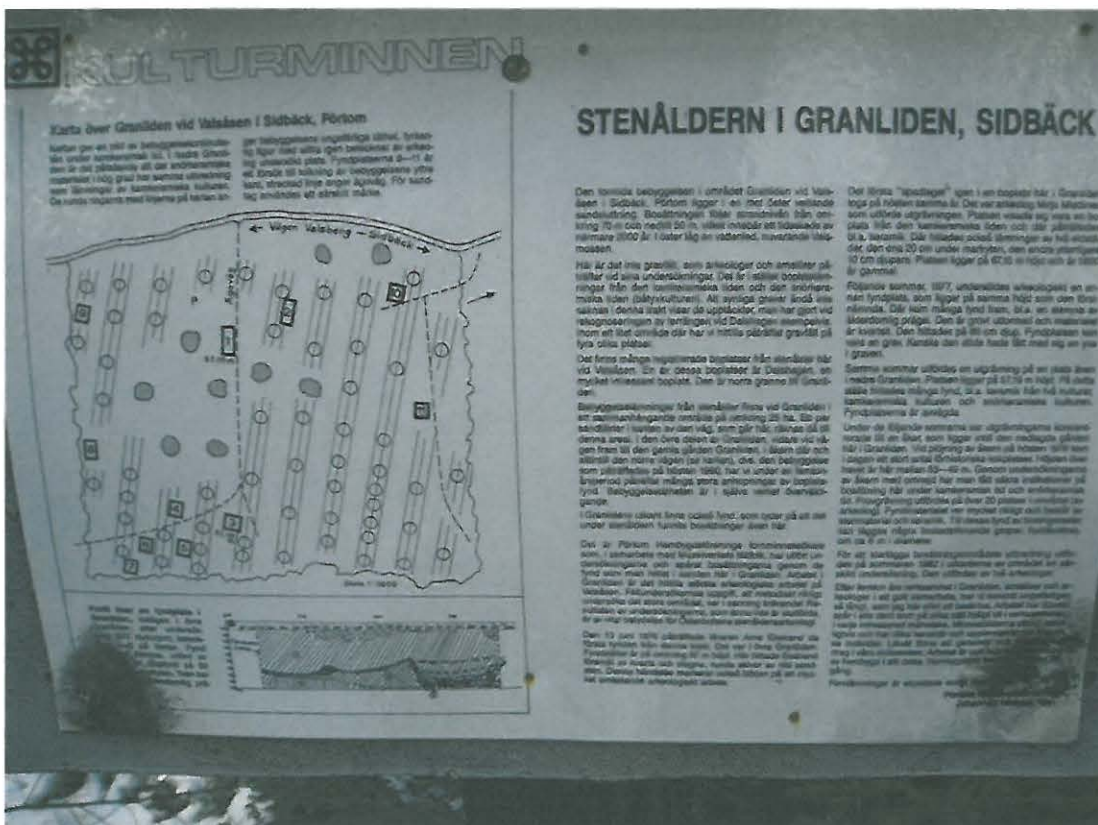
Kuva 5. Kuva otettu alueella olevan kumpareen laelta luoteeseen. Kuvan keskellä kantokasoja.

Kuva 6. Kumpareen laelta otettu kuva hakkuuaukealle. Koko hakattu alue on itäkaakkoon laskevaa laajaa kivikautista asuinpaikka-aluetta.

Kuva 7. Muokatun alueen lounaisosaa. Oikealla takana näkyy olemassa oleva metsäautotie, jolta ajoura kantojen nostoalueelle on vedetty.

Kuva 8. Kotiseutuyhdistyksen pystyttämä opastaulu metsäautotien varrella.